

Nittel Nacht
Night Seder Chabura
R' Shmuel Leshner

1) Rabbi Aryeh Lebowitz - Learning on "Nittel Nacht"¹

Introduction.

Many Jews have a custom not to learn torah on the night preceding December twenty-fifth. While this custom has been prevalent in certain circles for centuries, there are few records of its origin or details. The dearth of sources on this topic can probably be attributed to the Christian censors who would not allow anything that can be construed as anti Christian to be published. The records of this custom that have made it through the censors are sparse. This essay attempts to collect the various opinions of the Rishonim and Acharonim as to the origins of this custom and their attitudes toward continuing the custom.

[Most of the material mentioned here is taken from Sefer Moadim L'Simcha (Rabbi Tuviah Freund) Kisleiv Tevet chapter 13, and Nitei Gavriel (Rabbi Gavriel Ciner) Minhagei Nittel.]

(2) שו"ת חתם סופר קובץ תשובות סימן לא

בעה"י. על דבר אשר נשאלתי מאת מעלתו הרמה מה ענין מנהג איסור תלמוד תורה בליל חגם, לא שמעתי טעם מקובל בזה. גם מה ששמעתי מאמ"ו נ"י לא נהירא, הגם כי יש סייעתא לזה ממנהג העולם שאוסרים גם תשמיש וסוגרים שערי טבילה, ולדעתי מנהג שטות הוא ויש למחות ביד הנוהגים כן דאלו לטעם אמ"ו נ"י קשה מה חילוק בין קודם חצות לילה לאחריה שנוהגין היתר אחר חצות, והיכן מצינו דפלגי רבנן בתקנתא דידהו בין פלגא דליליא לפלגא, ועיין גמ' פסחים ב' ע"ב.

אבל הנראה לי, אפשר נהגו קדמונינו כן משום שלא ליתן מקום לבע"ד לחלוק ולשטן לקטרג, בהיות באותה הלילה כל העמים נועדים בבית אלהיהם מחצות ואילך כידוע, ועם ה' אלו ישנים על מטותיהם, אפילו לומדי תורה רובם ככולם נעורים תחילת הלילה וישנים אחר חצות, ולא רצו לגזור שיהיו כל ישראל עומדים השכם מחצות ואילך באותה הלילה כאלו אנו נגזרים אחר חוקותיהם, וגדולה מזה נהגו לאכול באשמורת ערב ראש השנה שלא יחקואת המינים [שו"ע או"ח סי' תקפ"א ס"ב], מכ"ש שאין לגזור נדידות השינה בעת ההיא, ע"כ בהשכל מנעו הלימוד קודם חצות לגמרי, וממילא כל תלמידכם ישן תחילת הלילה ויקום אחר חצות, ומכ"ש בעלי משא ומתן הקובעים עתים לתורה בכל יום מסתמא בתחילת הלילה ואותה הלילה נמנעים מפני המנהג, ע"כ יעמדו אחר חצות לשלם חובתם דבר יום ביומו, וממילא יהיו כמה וכמה עוסקים בעבודת ה' אלו מפה ואלו מפה וחמת המלך שככה, וטעם זה הגון בעיני. ולק"מ היכן מצינו יום שמקצתו אסור ומקצתו מותר, כיון שהסברא נכונה / נכונה / כמו שכתבו תוס' פסחים שם / ב' ע"ב / ד"ה היכן מצינו יום. ולדברי אמ"ו נ"י קשה עוד, דהוה להו להתיר פרק ואלו מגלחין וכדומה דברים המותרים בימי אבל, ע"כ המחזור מה שכתבתי.

¹ <https://www.yutorah.org/lectures/lecture.cfm/735747/rabbi-aryeh-lebowitz/learning-on-nittel-nacht/>

ומתוך הדברים אתה למד שיש לגעור בהקובעים מושב לצים שמחים לאיד. וה' ישמחנו כימי עניתנו משה"ק
סופר מפפד"מ

3) תשובות והנהגות כרך א סימן תקנא

שאלה: ליל "ניטל" ללמוד תורה

אנשי ליטא כאן לא שמעו שאסור ללמוד ליל ניטול, אבל הדבר מקובל אצל החסידים, רק נחלקו בזה המנהגים, יש נוהגין בליל ניטול אורלעשרים וחמש דצמבר, ויש נוהגין בשש לינואר ליל התקופה וכפי הניטול ביוונים (מלבד כששנת החמה מעוברת שונה ביום אחד).

וטעם אלו הנוהגין כן שאז מתאספים יחד לטומאה, והקליפות מתגברים ונדבקים לעוסק בקדושה, ובמדינתנו וכן באנגליה ואמריקא לאאדוקים בע"ז ללכת בחצות לטומאה כמקדם, ולכן אין כ"כ יסוד לאסור במדינות אלו ובפרט שגורם לביטול תורה.

ולמעשה מאחר שלא נהגו כאן בדרום אפריקא לא ללמוד, (ואולי גם לטעמי המנהג מעיקרא עיקר הענין רק לקדושים שמתקנאים בתורתם), אין להם לשנות, אבל הנוהגין להחמיר בזה יסדרו שאר עניניהם בלילה זה. אבל עיקר החומרא נראה בליל התקופה דוקא, וגם יש אומרים שיש ליזהר מאד ואין לזווג עם אשתו גם בליל טבילה, וכמו שכתב בספר "טהרת ישראל" סימן קצ"ז סעיף ג' וע"ש במקורות, ובדרכי חיים ושולום כתב דלמקילין בליל טבילה היינו דוקא אחר חצות, וכשאינן בזה צורך שאינו ליל טבילה מחמירים אפילו אחר חצות.

(ושמעתי בשם האדמו"ר הקדוש רבי מאיר מפרמישלין זצ"ל אמר שהוא בשמחה ליל ניטול, שבר"ה הקב"ה דן את כל העולם, ושרי אומות העולם באים בטענה שאין זה משפט כיון שרק היהודים יודעים שזהו יום קדוש, אבל אומות העולם לא יודעים שזהו יום קדוש, אבל כשמגיע ליל ניטול שזה אצלם יום קדוש, ומטמאין עצמם בזנות והוללות, מתאשר בכך הפסק דין של ר"ה, שאין כעם ישראל דבקים באביהם שבשמים, ולכן הוא שמח ביום זה!).